

RATTIJUOPUMUS OSAKSI SAKKOMENETTELYÄ JA SEN VAIKUTUKSET RAUMAN POLIISIN TOIMINTOIHIN

Miikka Jokitalo

04/2020

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Tutkinto
Miikka Jokitalo	Poliisi (AMK)
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Rattijuopumus osaksi sakkomenettelyä ja sen vaikutukset Rauman poliisin toimintoihin	Julkinen
Ohjaaja	Opinnäytetyön muoto
Tuominen Petri	Kvalitatiivinen tutkimus
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille tietoa rattijuopumuksen tulosta osaksi sakkomenettelyä 1.6.2019 alkaen sekä sen vaikutuksista Rauman poliisin toimintoihin. Lakimuutoksen myötä poliisi pystyy käsitellä selvät ja perusmuotoiset rattijuopumukset sakkomenettelyssä ja samalla poliisista tuli ainoa ajokieltoja määräävä viranomainen. Opinnäytetyössä selvitetään, miten lakimuutos on vaikuttanut poliisin toimintoihin Raumalla.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena, eli kvalitatiivisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin pääosin teemahaastatteluiden pohjalta. Teemahaastattelun aineisto kerättiin haastattelemalla neljää Rauman poliisin valvonta- ja hälytyssektorin poliisihenkilöä, sekä yhtä Rauman lupavalvontasektorin poliisihenkilöä joulukuun 2019 – tammikuun 2020 aikana. Lisäksi haastattelu suoritettiin yhdelle aluesyyttäjälle maaliskuun 2020 aikana.</p> <p>Opinnäytetyöhön on kerätty tietoa ja teoriaa tieteis- ja tutkimuskirjallisuutta apuna käyttäen, sekä poliisin ja liikenneviraston virallislähteitä apuna käyttäen.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
25 + 2 liitesivua	Huhtikuu 2020
Avainsanat	
sakkomenettely, rattijuopumus, sakkovaatimus, ajokielto	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 MITÄ ON SAKKOMENETTELY?	3
2.1 Sakkomenettelyn edellytykset	4
2.2 Sakkomenettelyn sakkolajit	4
2.2.1 Sakkovaatimus (SAV)	5
2.3 Sakkomenettely ja esitutkinta	6
2.4 Lakimuutos	7
3 RATTIJUOPUMUS	8
3.1 Rattijuopumus sakkomenettelyssä	9
3.2 Rattijuopumus ja ajokielto	11
4. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	13
5. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	13
5.1 Tutkimusmenetelmä	13
5.2 Aineiston hankinta	14
5.3 Aineiston käsittely ja analysointi	15
6. OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	15
6.1 Valvonta- ja hälytystoiminta (VHT)	15
6.2 Lupavalvonta	18
6.3 Asiakkaan näkökulma	19
6.4 Syyttäjä	20
7. POHDINTA	22
7.1 Eettisyys ja luotettavuus	23
LÄHTEET	24
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee rattijuopumuksen ja sakkomenettelyn osalta tapahtuneen lakimuutoksen vaikutuksia Lounais-Suomen poliisilaitoksen Rauman poliisiaseman toimintoihin. Sain idean opinnäytetyöhön työharjoittelun lupavalvontajakson aikana, perehtyessäni ajokieltojen määräykseen, joka oli siirtynyt paria kuukautta aikaisemmin Poliisin hoidettavaksi.

1.6.2019 voimaantulleen lain mukaan selvät ja yksinkertaiset alkoholirattijuopumukset tulivat hoidettavaksi sakkomenettelyn piiriin. Saman lakimuutoksen myötä ajokieltojen määrääminen siirtyi alioikeuksilta, eli käräjäoikeuksilta poliisin hoidettaviksi. Ajokieltoa käsittelem tässä opinnäytetyössäni siksi, että se on seuraus syyllistytessä rattijuopumukseen ja on osa lakimuutosta, jota käsittelem rattijuopumuksen ja sakkomenettelyn osalta.

Aihe on tuore, eikä sen vaikutuksia ole vielä tutkittu. Poliisilla oli ennen lakimuutosta tiedossa sen vaikutukset ajokieltojen määräysten osalta työtehtävien ja henkilötyövuosien muodossa. Sen lisäksi, että aihe on tuore, on se monelle myös vielä hieman epäselvä. Tuon tässä opinnäytetyössäni esille, miten rattijuopumus soveltuu sakkomenettelyyn, sekä miten 1.6.2019 voimaantullut laki on vaikuttanut poliisin toimintoihin alueellisesti tarkasteltuna Raumalla.

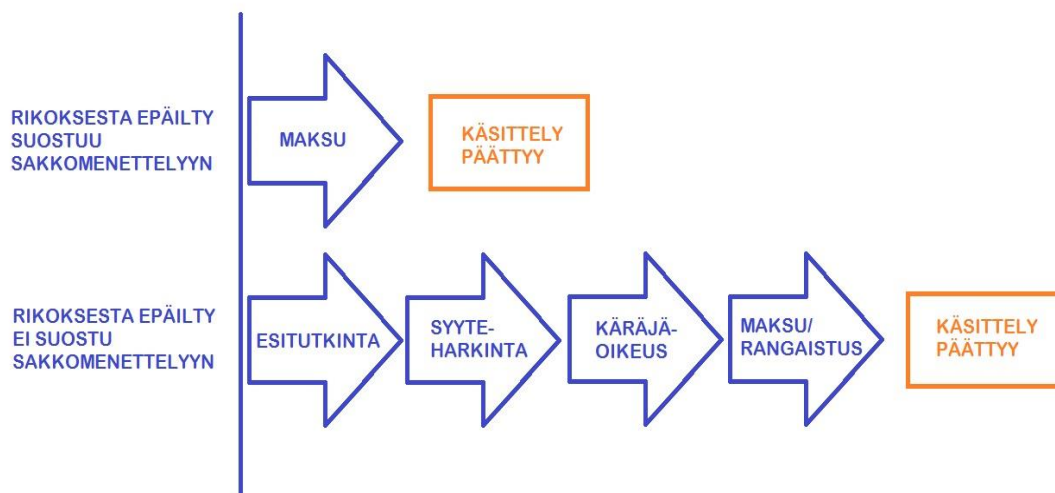
Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten lakimuutos on vaikuttanut Raumalla poliisin toimintoihin valvonta- ja hälytyssektorin, lupavalvonnan, poliisin asiakkaan sekä syyttäjän näkökulmasta katsottuna.

2 MITÄ ON SAKKOMENETTELY?

Sakkomenettely on taloudellisempi ja nopeampi tapa käsitellä rikosasioita täysimääräisen rikosprosessin sijaan. Täysimääräisessä rikosprosessissa poliisi esitutkintaviranomaisena suorittaa asian esitutinnan, jonka jälkeen tapaus siirtyy syyttäjälle syyteharkintaan, jossa syyttäjä päättää nostetaanko asiassa syyte, jonka jälkeen rikosasia käsitellään tuomioistuimessa. Sakkomenettely on vain rikosprosessin muoto ja sitä koskee myös rikosprosessin perinnäinen *tarkoituksenmukaisuusperiaate*, joka tarkoittaa prosessin luomista selkeästi, tehokkaasti ja yksinkertaisesti, jotta rikosvastuu toteutuisi varmasti, nopeasti ja huokeasti. (Antti Jokela, Rikosprosessioikeus, s. 9, 257.)

Sakkomenettelyssä vaiheita on huomattavasti vähemmän, joiden vuoksi se on taloudellisempi ja nopeampi tapa käsitellä asia. Sakkomenettely käsitellään tuomioistuimen ulkopuolella ja tuomiovaltaa käyttävät poliisi ja syyttäjä. Sakkomenettelyssä poliisin antama sakko menee syyttäjälle hyväksyttäväksi, eikä se etene tuomioistuimeen. Jos epäilty ei suostu asian käsittelyyn sakkomenettelyssä, se käsitellään automaattisesti käräjäoikeuden tuomioistuinkäsittelyssä (Kiiski, Kimmo 2010. Poliisiko tuomariksi? Oikeus 2/2010, s. 107.)

Taulukko 1, Rikosasian käsittely sakkomenettelyssä vs. täysimääräinen rikosprosessi.

2.1 Sakkomenettelyn edellytykset

Sakkomenettelyyn soveltuvat sellaiset selvät ja yksinkertaiset rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on rikesakko, sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Sakkomenettelyssä seuraamukseksi voidaan määrätä sakkorangaistus tai rikesakko sekä enintään 1000 euron suuruinen menettämisseuraamus (Poliisihallitus, käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 2).

Tärkein sakkomenettelyn edellytys on se, että asianomistaja ja epäilty antavat suostumuksensa asian käsittelyyn sakkomenettelyssä. Tämä tarkoittaa sitä, että heidän antaessa suostumuksensa, asianomistaja ja epäilty luopuvat asian suullisesta oikeuskäsittelystä. Sen vuoksi on tärkeää kertoa suostumuksen merkitys (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (2010/754), 4§, 5§).

Käsiteltäessä asianomistajarikoksia sakkomenettelyssä edellytykset ovat samat, kuin normaalissa täysimääräisessä käsittelyssä. Asian käsitteleminen on mahdollista vain, jos asianomistaja esittää rangaistusvaatimuksen eli syyttämispyyntön, joka perustuu asianomistajan syyteoikeuteen. Ilman asianomistajan rangaistusvaatimusta asianomistajarikosta ei ole mahdollista käsitellä sakkomenettelyssä (Poliisihallitus, käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 3).

2.2 Sakkomenettelyn sakkolajit

Sakkomenettelyssä sovelletaan viittä eri sakkolajia. Sakkolajien soveltuvuus riippuu täysin rikkomuksen tai rikoksen laadusta ja rangaistusasteikosta. Sovellettavaan sakkolajiin vaikuttaa myös rikoksesta epäillyn sekä asianomistajan suostumukset (Poliisihallitus, käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 2-3).

Sakkomenettelyssä sovellettavia sakkolajeja ovat:

- Rikesakkomääräys (RIM)
- Sakkomääräys (SAM)
- Sakkovaatimus (SAV)
- Rangaistusvaatimus (RAV)
- Rangaistusmääräys (RAM)

2.2.1 Sakkovaatimus (SAV)

Sakkomenettelyyn soveltuviissa rattijuopumustapauksissa asia käsitellään sakkovaatimuksena, jonka syyttäjä ratkaisee aikaisintaan kahden viikon kuluttua määräämällä rattijuopumuksesta epäilylle rangaistusvaatimuksen. Rattijuopumusta ei voida käsitellä muilla sakkolajeilla kuin sakkovaatimuksella, koska rattijuopumus ei kuulu sakkomääräysrikkomuksiin eikä rikesakkorikkomuksiin (Poliisihallitus, käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 126). Lisäksi rattijuopumuksen sakkorangaistuksen keskiarvo, 52 päiväsakkoa estää sen (HE 103/2017.)

Sakkovaatimus on rikoksesta epäilylle annettava vaatimus, jossa epäilylle vaaditaan sakkomenettelyssä sakkorangaistus sekä mahdollinen menettämisseuraamus. Tiedoksiannon jälkeen sakkovaatimus toimitetaan viivytyksettä syyttäjälle rangaistusmääräyksen antamista varten (Poliisihallitus, käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 52; Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (2010/754), 8§).

Poliisi määrää sakkovaatimuksen rikoksesta epäilylle sellaisessa tilanteessa, kun kyseessä on sellainen rikkomus, joka ei kuulu rikesakkorikkomuksiin tai jota ei voida käsitellä sakkomääräyksellä. Lisäksi muita näitä tilanteita ovat, kun sakkomenettelyssä yksittäisen rikkomuksen rangaistus on yli 20 päiväsakkoa, sekä silloin kun rikoksesta epäilty ilmoittaa päiväsakon rahamäärään vaikuttavien tietojen muuttuneen käsittelyssä, josta on

seuraamuksena päiväsakkorangaistus (Poliisihallitus, käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 52). Yhden päiväsakon rahamäärä määräytyy epäillyn viimeisen vahvistetun verotuksen perusteella, ja sen suuruuteen vaikuttavat mm. elatusvelvollisuus, kuitenkin niin, että yhden päiväsakon rahamäärä on minimissään 6 euroa (Asetus päiväsakon rahamäärästä 21.5.1999/609.)

Sakkovaatimuksessa on mainittava rikoksesta epäillyn henkilötiedot, rikoksen tekoaika- ja paikka, rikoksen laatu ja muut tarpeelliset tiedot. Lisäksi rikoksesta epäilylle on mainittava mahdollisuus toimittaa päiväsakon rahamäärän määrääntymiseen vaikuttava selvitys kahden viikon määräajassa. Näiden lisäksi rikoksesta epäilylle on ilmoitettava rikosuhrimaksun määrä sekä maksuaika (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä, 2:8§, 4:25§).

2.3 Sakkomenettely ja esitutkinta

Sakkomenettely on nimestään huolimatta pienimuotoista esitutkintaa, johon sisältyy normaalin esitutkinnan tapaan tutkinnan aloittaminen, rikosilmoituksen kirjaaminen sekä mahdolliset kuulemiset. Aivan kuten normaalissa esitutkinnassa, myös sakkomenettelyssä laaditaan esitutkintapöytäkirja, joka sakkomenettelyssä on itse sakkolomake. Sakkomenettelyn esitutkinta on pienimuotoisuuden vuoksi suppeaa esitutkintaa, jolloin sen ei tarvitse noudattaa täysimääräisen esitutkinnan kaikkia muotomääräyksiä (Jari Saari. Rangaistusvaatimuksesta sakkomääräykseen – Poliisi tuomarina, 27-28). Yksinkertaisissa ja selvissä asioissa esitutkinta saadaan suorittaa suppeana, jos teosta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta, kuin sakkoa (Esitutkintalaki 3:14§, 22.7.2011/805.)

Sakkomenettelyyn soveltuvassa rikosasiassa ja asianosaisten siihen suostuessa, on heitä molempia kuultava sakon ja rikesakon määräämiseen liittyvässä esitutkinnassa (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä, 1 luku, 7§).

2.4 Lakimuutos

Poliisin sakotuspolitiikka on muuttunut merkittävästi niiltä ajoilta, jolloin sakkoja kirjoitettiin kenttälomakkeita apuna käyttäen käsipelillä. Merkittävä muutos tapahtui jo vuonna 2010, jolloin sakkolakiuudistus (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 754/2010) hyväksyttiin, mutta sen voimaansaama lykättiin odottamaan poliisin asianhallintajärjestelmän uudistusta. Perjantaina 18.11.2016 Tasavallan presidentti Sauli Niinistö vahvisti lain, joka tarkoitti sakkomenettelyn ottamista käyttöön 1.12.2016.

Loppuvuodesta 2016 lähtien poliisi on voinut käsitellä selvät liikenteessä tapahtuneet rikkomukset ja rikokset sakolla. Muutos tarkoitti sitä, ettei enää tavallisissa rikosasioissa sakkoja lähetetty syyttäjän vahvistettavaksi, vaan päätöksenteko siirtyi poliisille.

1.12.2016 alkaen poliisi on voinut määrätä liikenteeseen liittyvästä rikkomuksesta tai näpistyksestä enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkorangaistuksen. Poliisin antama sakko oli riippuvainen tekijän suostumuksesta. Ennen muutosta poliisi antoi epäilylle sakkolapun eli rangaistusvaatimuksen, jonka syyttäjä vahvisti. Loppuvuoden 2016 jälkeen poliisin antama sakkomääräys on ollut näissä asioissa lopullinen päätös. Poliisin lisäksi sakon voi määrätä myös tulli- ja rajavartiomies.

Hallitus teki 19.9.2017 eduskunnalle esityksen, jossa ehdotettiin muutettavaksi sakon ja rikesakon määräämisestä annettua lakia, ajokorttilakia sekä näiden muutoksiin liittyviä lakeja (HE/103/2017). Sakkomenettelyn osalta merkittävä asia oli ehdotus sakkomenettelyn laajentamista siirtämällä ajokieltoseuraamusten määrääminen kokonaan poliisille, jonka myötä rattijuopumuksia olisi mahdollista käsitellä sakkomenettelyssä. Tämän ehdotuksen edellytyksenä oli vaatimus sakkomenettelyssä sovellettavan asian selvyydestä ja yksinkertaisuudesta (HE 103/2017). Esityksessä lakimuutoksen voimaantulo kerrottiin tapahtuvan vuoden 2019 aikana, edellyttäen tietojärjestelmien kehittämistä Poliisihallituksessa ja Liikenteen turvallisuusvirastossa (HE 103/2017).

Seuraava isompi sakkomenettelyyn liittyvä muutos tapahtui 1.6.2019. Sakkomenettelylain muutoksen jälkeen poliisi on voinut käsitellä myös selvän ja yksinkertaisen rattijuopumuksen sakkomenettelyssä. Poliisi antaa rattijuopumukseen syyllistyneelle sakkovaatimuksen, jonka lopulta ratkaisee syyttäjä. Lisäksi muutoksen jälkeen epäillyn suostumuksen merkitys sakkomenettelyssä on muuttunut.

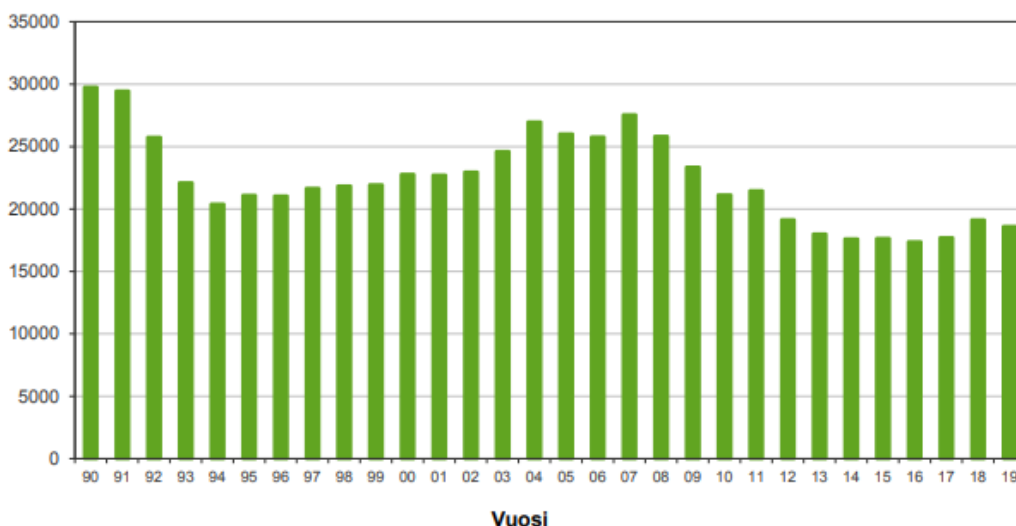
Epäillyn suostumus 1.6.2019 jälkeen käsittää sen, että epäilty luopuu oikeudestaan suulliseen tuomioistuinkäsittelyyn ja suostuu rikosasian ratkaisemiseen sakkomenettelylain mukaisessa menettelyssä.

Rattijuopumusten sakkomenettelyssä hoitamisen lisäksi poliisille tuli toimivalta ajokiellon määräämiseksi rattijuopumuksessa, törkeässä rattijuopumuksessa, törkeässä liikenteenturvallisuuden vaarantamisesta sekä vaarallisten aineiden kuljetusrikoksessa. Uusin muutos sakkomenettelyssä tarkoittaa Poliisihallituksen mukaan arvioilta noin 17 000 uutta ajokieltoasiaa ratkaistavaksi vuosittain (HE 103/2017). Voidaan siis olettaa, että sakkomenettelyn myötä syyttäjien työmäärä rattijuopumusasioissa pienenee huomattavasti poliisin hoitaessa hallintomenettelyssä käsiteltävän ajokiellon.

3 RATTIJUOPUMUS

”Joka kuljettaa moottorikäyttöistä ajoneuvoa tai raitiovaunua nautittuaan alkoholia niin, että hänen verensä alkoholipitoisuus ajon aikana tai sen jälkeen on vähintään 0,5 promillea tai että hänellä tällöin on vähintään 0,22 milligrammaa alkoholia litrassa uloshengitysilmaa, on tuomittava rattijuopumuksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi” (RL 23:3§).

Taulukko 2

Kuva 8. Poliisin tietoon tullut rattijuopumus 1990-2019. Vuosi 2018 on ennakkotieto. Lähde: Liikenneturva

Rattijuopumus on vakava rikos, jonka yleisyyttä kuvatessa käytetään mittana rattijuopumusonnettomuuksissa kuolleiden määriä sekä rattijuopumusten määrää liikennevirrassa (Sirpa Rajalin. Rattijuopumus Suomessa, 7).

Poliisin tietoon tulee nykyään hieman alle 20 000 rattijuopumustapausta tarkasteltaessa viime vuosien tasoa (ks. taulukko 2.) Määrä on hurja, mutta liikenneturvan taulukkoa tarkasteltaessa poliisin tietoon tulleiden rattijuopumusten määrä on ollut laskevaa vuodesta 1990 asti, lukuun ottamatta vuosien 2003-2009 tapahtunutta nousua (ks. taulukko 2.) Poliisin tietoon tulleiden rattijuopumustapausten määrä on laskusta huolimatta suuri, ottaen huomioon rattijuopumuksesta säädetyn rangaistusasteikon, joka on sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta (Rikoslaki 19.12.1889/39, 23:3§.)

Poliisi suorittaa rattijuopumusvalvontaa osana liikennevalvontaa puhalluttamalla aina pysäyttämänsä ajoneuvon kuljettajan. Poliisin lisäksi myös tullilla ja rajavartiolaitoksella on oikeus tehdä puhallutuksia. Tämän vuoksi rattijuopumusvalvonta ei rajoitu pelkästään ratsioihin, vaan puhallutettavia tulee vuosittain jopa 2 miljoonaa kuljettajaa (Löytty, Marita. Trafi 2015. Alkoholirattijuopumus tieliikenteessä, 25).

Rattijuopumukseen syyllistyvälle suurimmat riskit jäädä kiinni on poliisin suorittamien ratsioiden ja liikenteenvalvonnan lisäksi joutuminen liikennevahinkoon, huomiota herättävä poikkeava ajotyyli tai rattijuopon oman perheen tai läheisten tekemät ilmoitukset (Löytty, Marita. Trafi 2015. Alkoholirattijuopumus tieliikenteessä, 25).

3.1 Rattijuopumus sakkomenettelyssä

Rattijuopumuksesta säädetty sakkorangaistus määräytyy kuljettajan tarkkuusalkometriin antamasta puhallustuloksesta, joka kertoo veren alkoholipitoisuuden. Sakkorangaistus tulee päiväsakkojen muodossa, joka on yleensä perusmuotoisessa rattijuopumuksessa 45-75 päiväsakon väliltä (Poliisihallitus - Käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 130.) Vuonna 2015 rattijuopumuksesta tuomittiin 6507 henkilölle sakkorangaistus, joka oli keskimäärin 52 päiväsakkoa (HE 103/2017.)

Päiväsakkojen liukuma määräytyy siis pitkälti rattijuopumukseen syyllistyneen puhallustuloksen lukemasta, sekä aikaisempien rattijuopumustapausten perusteella (Poliisihallitus, käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 130.)

Taulukko 3, Veren alkoholipitoisuuden vaikutus päiväsakkojen lukumäärään.

Tarkkuusalkometrin tulos		Normaali-päiväsakko	Liukuma	Huomioitavaa
Promillet (‰)	Milligrammaa litrassa (mg/l)			
0,50–0,59	0,22–0,26	45	35–55	Rattijuopumusta ei saa käsitellä sakkomenettelyssä, jos tekijälle on määrätty kolme rangaistusmääräystä rattijuopumuksesta tai hänet on tuomittu kolmesti rangaistukseen rattijuopumusrikoksesta tekoa edeltävän vuoden aikana. Korota rangaistusta 6 päiväsakolla per teko, jos epäillyllä on aiempia syyksi luettuja rattijuopumuksia.
0,60–0,69	0,27–0,30	50	40–60	
0,70–0,79	0,31–0,35	55	45–65	
0,80–0,89	0,36–0,39	60	50–70	
0,90–0,99	0,40–0,43	65	55–75	
1,00–1,09	0,44–0,48	70	60–80	
1,10–1,19	0,49–0,52	75	65–85	

Lähde: Poliisihallitus - Käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, s.130

Rattijuopumus olisi soveltunut jo ennen 1.6.2019 voimaan tullutta lakimuutosta sakkomenettelyssä käsiteltäväksi rangaistusasteikkonsa perusteella, joka oli sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta (RL 23:3§.) Sakkomenettelyn edellytyksenä on, että sellaiset selvät ja yksinkertaiset asiat on mahdollista käsitellä sakkomenettelyssä, joista säädetty rangaistus on rikesakko, sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta (Poliisihallitus, käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 2.)

Syy miksi perusmuotoisia rattijuopumuksia ei käsitelty sakkomenettelyssä ennen 1.6.2019 lakimuutosta, oli rattijuopumuksesta seurannut ajokielto, joka käsiteltiin ennen lakimuutosta käräjäoikeudessa (Poliisihallitus, käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 125.)

Sakkomenettelyyn soveltuvat vain sellaiset perusmuotoiset rattijuopumukset, jotka ovat yksinkertaisia ja selviä, jolloin niissä ei ole vaikeita oikeudellisia tulkintakysymyksiä, teot ovat yksiselitteisiä ja rikoksen toteen näyttäminen on selvää. Tämän vuoksi sakkomenettelyn ulkopuolelle jäävät sellaiset rattijuopumustapaukset, joissa on jouduttu tekemään takaisinlaskenta, hankkimaan teorettinen lausunto (verikoe), tai epäilty on

esittänyt varteen otettavan jälkinauttimisepäilyyn. Lisäksi sakkomenettelyn ulkopuolelle jäävät myös sellaiset rattijuopumustapaukset, joiden käsittelemisestä on aiheutunut esitutkintaviranomaiselle muita todistelukustannuksia kuin tavanomaisista resurssien käytöstä aiheutuneet kulut (Poliisihallitus, käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 125).

Rattijuopumus soveltuu sakkomenettelyyn sakkomenettelyn soveltamisalan täyttyessä:

1. Rattijuopumuksesta säädetty rangaistus on rikesakko, sakko tai enintään 6kk vankeutta.
2. Rattijuopumus on yksinkertainen ja siinä ei ole vaikeita oikeudellisia tulkintakysymyksiä tai näyttökysymyksiä.
3. Rattijuopumukseen ei liity mitään muuta seurausta, kuin poliisin hallintomenettelyssä käsiteltävä ajokielto.
4. Rattijuopumuksesta aiheutuvan menettämisseuraamuksen suuruus on enintään 1000 euroa.
5. Rattijuopumuksesta ei ole syntynyt virkatyöstä poikkeavia todistelukustannuksia.

3.2 Rattijuopumus ja ajokielto

Aikaisemmin käräjäoikeudet määräsivät ajokiellot törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen tai vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen syyllistyneiden osalta Ajokorttilain (386/2011) 64§:n mukaan:

”Käräjäoikeuden on määrättävä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ajokieltoon, jos hänen todetaan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, 3 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumukseen tai 4 §:ssä tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen taikka rikoslain 44 luvun 13 §:ssä tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Ajokielto voidaan jättää määräämättä, jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ei tuomita edellä mainitusta teosta rangaistukseen” (28.12.2012/1081).

Ajokorttilain (386/2011) 64§ on muuttunut 1.6.2019 voimaan tulleen lakimuutoksen jälkeen seuraavanlaisesti:

”Poliisin on määrättävä moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettaja ajokieltoon, jos tämän on todettu syyllistyneen rikoslain 23 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen, 3 §:ssä tarkoitettuun rattijuopumukseen tai 4 §:ssä tarkoitettuun törkeään rattijuopumukseen taikka mainitun lain 44 luvun 13 §:ssä tarkoitettuun vaarallisten aineiden kuljetusrikokseen. Ajokielto voidaan jättää määräämättä, jos moottorikäyttöisen ajoneuvon kuljettajaa ei tuomita edellä mainitusta teosta rangaistukseen” (30.1.2018/96).

Edellä mainittujen rikosten ajokieltoasioiden käsittelyn siirryttyä 1.6.2019 alkaen poliisin hoidettavaksi, on poliisi voinut määrätä rikoksesta epäillyn ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon (Poliisihallitus – Käsikirja rangaistuksen määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä, 136). Ajo-oikeuden haltijalla tarkoitetaan sellaista henkilöä, jolla on voimassa oleva ajokortti tai kuljettajantutkinnon hyväksytystä suorituksesta annettu kuljettajan todistus (Ajokorttilaki (386/2011), 3§:n 1 momentti, 1 kohta.)

Rattijuopumukseen syyllistynyt määrätään sakkorangaistuksen yhteydessä ajokieltoon, jonka tarkoituksena on pyrkiä estämään liikennettä koskevan turvallisuuden vaarantamisen jatkuminen (Löytty, Marita, Trafi 2015. Alkoholirattijuopumus tieliikenteessä, 42).

Rattijuopumuksesta seuraavan ajokiellon pituus on perusmuotoisessa rattijuopumuksessa ajokorttilain 66§:n mukaan vähintään yksi kuukausi (Ajokorttilaki 66§ (386/2011.)

Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti teki vuonna 2017 tutkimuksen, jossa käytiin läpi vuoden 2017 käräjä- ja hovioikeuksien ratkaisuja. Tutkimuksen mukaan perusmuotoisten rattijuopumusten ajokieltojen mediaanipituus oli 184 päivää, joka on pyöristettynä noin kuusi kuukautta, ja merkittävin ajokiellon pituuteen vaikuttanut asia oli rattijuopumukseen syyllistyneen aikaisemmat liikennesrikosten määrä (Oikeusministeriö, Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan tiedote 250/2019, 15.5.2019).

4. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille se, miten lakimuutos rattijuopumuksen liittämistä sakkomenettelyyn on vaikuttanut Rauman poliisin toimintoihin valvonta- ja hälytystoiminnan ja lupavalvonta sektoreiden osalta. Vaikutuksia poliisin toimintojen lisäksi olen myös pohtinut vaikutuksia asiakkaan näkökulmasta. Opinnäytetyön tavoite on vastata tutkimusongelmaan: ”Lakimuutoksen vaikutukset Rauman poliisin toimintoihin”.

Tutkimusongelma on opinnäytetyön perusta, sillä siitä johdetuilla kysymyksillä ja vastauksilla saadaan ongelma ratkaistuksi ja tutkimustyö suoritettua. Tutkimusongelmasta saadaan johdettua järkevästi tutkimuskysymys: ”Miten lakimuutos on vaikuttanut Rauman poliisin toimintoihin?” Varsinaisesta tutkimuskysymyksestä johdetaan erilaisia ja eritasoisia tarkennettuja kysymyksiä, jotka tuottavat aineiston itse tutkimusongelmaan (Kananen, Opinnäytetyön kirjoittajan opas, 55-57).

5. OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Opinnäyte toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jonka pääasiallinen aineisto kerättiin haastatteluiden pohjalta. Haastatteluiden lisäksi opinnäytetyöhön on haettu tietoa aihetta koskevaa kirjallisuutta ja virallislähteitä hyödyntäen.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmetodologia tässä opinnäytetyössä on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittava asia kokonaisuutena siten, etteivät ne ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan eli analyysin kanssa, kun taas kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa pyritään selvittämään tutkittavien asioiden yhteyttä lukujen ja tilastoiden avulla (Alasuutari, Pertti. Laadullinen tutkimus 2.0, 2. mitä on laadullinen tutkimus). Tutkimusmetodologialla tarkoitetaan yleistä lähestymistapaa tutkia tutkimusaihetta, joka tässä opinnäytetyössä on rattijuopumuksen mukaantulo sakkomenettelyn piiriin sekä sen vaikutukset Rauman poliisin toimintoihin (Metsämuuronen, Laadullisen tutkimuksen perusteet, 9.)

Tutkimusmetodina opinnäytetyössä on käytetty puolistrukturoitua haastattelua, koska koin sen järkevimmäksi tavaksi kerätä aineistoa aiheeseen liittyen. Puolistrukturoitu haastattelua kutsutaan myös teemahaastatteluksi, sillä haastattelu kohdistuu ennalta vallittuihin teemoihin, mutta kysymysten muotoa ja esittämisjärjestystä ei ole tarkasti määritelty (Metsämuuronen, Laadullisen tutkimuksen perusteet, 42.)

5.2 Aineiston hankinta

Varsinainen aineisto opinnäytetyöhön saatiin haastattelemalla Rauman poliisiaseman valvonta- ja hälytystoiminnan sekä Rauman lupavalvonnan sektoreiden henkilöstöä. Haastattelut toteutettiin joulukuun 2019 – tammikuun 2020 välisenä aikana neljälle valvonta- ja hälytystoiminnan poliisimiehelle sekä yhdelle lupavalvonnan poliisimiehelle. Poliisihenkilöstölle suoritetun haastattelun lisäksi haastattelin myös yhtä aluesyyttäjää. Teemahaastattelu toteutettiin anonymisti ja haastateltaville esitettiin kysymyksiä, joihin heitä ohjeistettiin vastaamaan mahdollisimman laajasti, jotta kysymyksistä johdetut vastaukset eivät olisi olleet liian rajattuja tai suppeita.

Kyselylomakkeen (Liite1) avulla poliisihenkilöille esitetyt kysymykset:

1. Miten 1.6.2019 tullut lakimuutos rattijuopumuksen ja sakkomenettelyn osalta on näkynyt työssäsi?
2. Onko lakimuutos vähentänyt tai lisännyt rattijuopumukseen liittyviä toimenpiteitä, jos on niin miten?
3. Koetko lakimuutoksen helpottavan poliisin asiakasta rattijuopumuksen käsittelyä silmällä pitäen?
4. Onko ajokieltojen käsittely nopeutunut lakimuutoksen myötä, jos on niin miten?
5. Vapaa sana. Onko muutos ollut hyvä? Pitäisikö jotakin muuttaa?

5.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Haastattelin poliisihenkilöitä anonymisti kyselylomaketta apuna käyttäen. Lomakkeen avulla esitin kysymyksiä, jotka painotin olevan vain suuntaa antavia, ja pyysin haastattelutilanteessa vastaaja vastaamaan mahdollisimman vapaasti rajaamatta vastauksia pelkäämään kysymyslomakkeen kysymysten mukaan.

6. OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Poliisihenkilöille ja yhdelle aluesyyttäjälle suoritettujen temahaastatteluiden avulla saadun aineiston pohjalta on tähän opinnäytetyöhön koostettu tulokset lähdekirjallisuuteen ja teoriaan tukeutuen. Opinnäytetyön tulokset jaottelin seuraavanlaisesti:

- Valvonta- ja hälytystoiminta (VHT)
- Lupavalvonta
- Asiakkaan näkökulma
- Syyttäjä

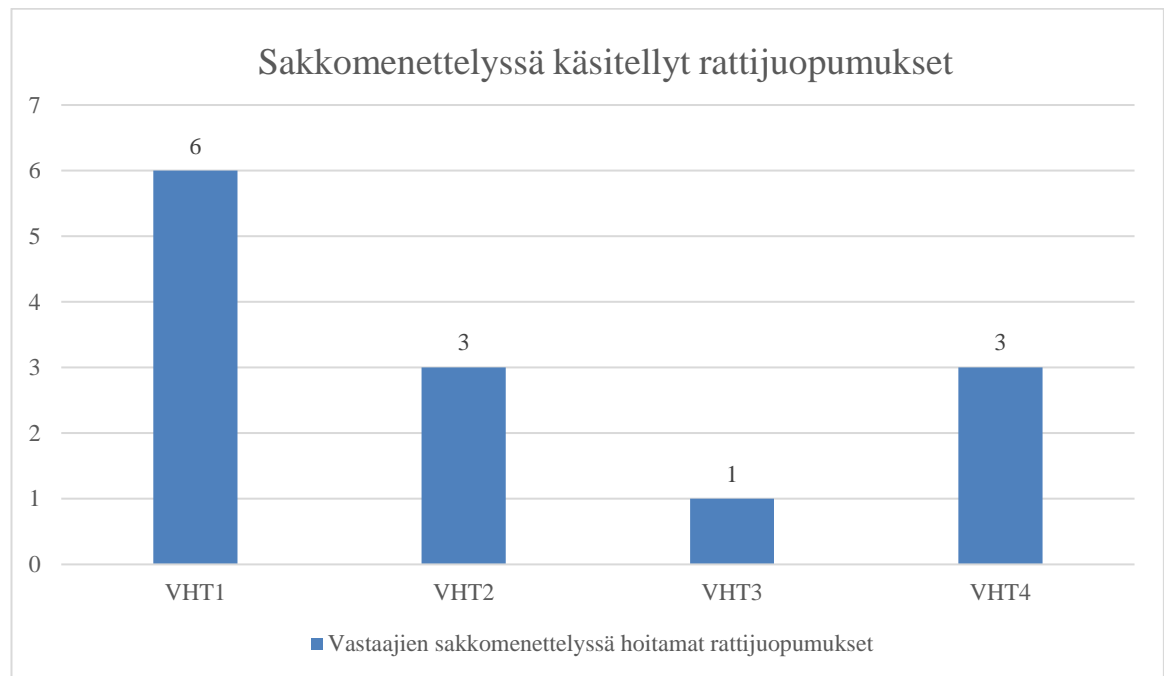
6.1 Valvonta- ja hälytystoiminta (VHT)

Valvonta- ja hälytystoimintasektorin vastaajien mielestä lakimuutos ei ole näkynyt Rauman poliisin päivittäisessä toiminnassa sen suuremmin. Ainoa muutos enemmistön

mielestä on ollut se, että normaaleissa ja selvissä rattijuopumuksissa asian käsittely on helpottunut asiakkaan suostuessa sakkomenettelyyn (liite 1, kysymys 1). Käsittelyn helpottuminen on näkynyt siten, ettei normaalia esitutkintaa suoriteta, ja tämän vuoksi kuulusteluiden suorittaminen on jäänyt selvien ja sakkomenettelyyn soveltuvien rattijuopumusten osalta pois (liite 1, kysymys 2.)

Taulukko 4, VHT-sektorin vastaajien sakkomenettelyssä käsitellyt rattijuopumukset.

Valvonta- ja hälytystoimintasektorin vastaajien ilmoittamat sakkomenettelyssä hoitamien selvien ja yksinkertaisten rattijuopumusten määrä vaihteli yhden ja kuuden tapauksen väliltä (taulukko3.) Lukumäärä oli vastaajien oman arvion mukaan Rauman alueella normaalia keskiarvoa vastaava, sillä haastattelu toteutettiin kahdeksan kuukauden sisällä siitä, kun lakimuutos astui voimaan.

Ennen lakimuutosta selvät rattijuopumukset käsiteltiin suorittaen täysimuotoinen esitutkinta. Tämä tarkoitti sitä, että veren tarkan alkoholipitoisuuden selvittämisen jälkeen, (joko tarkkuusalkometrin tai verikokeiden perusteella), suoritettiin normaalit esitutkinnan mukaiset kuulustelut ja valmisteltiin esitutkinapöytäkirja, joka lähetettiin syyttäjälle syyteharkintaa varten.

Valvonta- ja hälytystoiminnan partiot suorittavat kenttätoiminnan ohella esitutkintatoimenpiteitä tilanteen sen salliessa suorittamalla mm. kuulustelut epäilyille rattijuopumustapauksissa. Epäilyn suostuessa sakkomenettelyyn, voidaan esitutkinta suorittaa suppeana ja epäilyn lausuma kirjoittaa rikosilmoituksen yhteyteen. Nämä kenttäpartioiden suorittamat esitutkintatoimenpiteet saattavat sitoa yhden partion useaksi tunniksi (liite 1, kysymys 2).

Esitin neljännen kysymyksen ajokielloista myös valvonta- ja hälytystoimintasektorin vastaajille, vaikka heidän tietonsa ja vastaukset perustuivat enemmän tai vähemmän vain omiin tuntemuksiin asiasta. Valvonta- ja hälytystoiminnan partiot kokivat prosessin nopeutuneen huomattavasti koko prosessia tarkasteltaessa, mutta heidän tuntemustensa mukaan ajokieltojen osalta suurta muutosta ei ollut tapahtunut (liite 1, kysymys 4.) Vastaajien mielestä ajokieltojen käsittely ei ollut muuttunut nopeammaksi, ja syyksi he epäilivät syyttäjien jutturuuhkaa.

Kaikki haastatellut valvonta- ja hälytystoimintasektorin vastaajat olivat tyytyväisiä muutokseen ja pitivät sitä hyvänä ja onnistuneena (liite1, kysymys 5.) Kaksi viidestä vastaajasta olivat sitä mieltä, että yksinkertaiset ja selvät huumerattijuopumukset pitäisivät myös ottaa sakkomenettelyyn soveltuvaksi. Molemmat vastaajat kuitenkin ymmärsivät sen vaikeaksi toteuttaa todistelun vuoksi (liite 1, kysymys 5.)

Muutosta pidettiin senkin vuoksi hyvänä, että rattijuopumuksen käsiteltäessä sakolla kaikki tiedot ja olosuhteet saadaan kirjattua tietoihin ylös. Yksi vastaajista oli huolissaan lakimuutoksen vaikutuksista asenteisiin. Vastaaja oli huolissaan, onko lakimuutoksella vaikutusta siihen, pidetäänkö perusmuotoista rattijuopumusta lakimuutoksen myötä yhtä suurena tai ankarana rikoksena, kun siitä on mahdollista saada vain sakkoa ajokiellon lisäksi (liite 1, kysymys 5.)

”Toisaalta ajatellen asiakasta niin kokeeko hän, että rikos ei ole niin suuri nykyään, kun asia käsitellään heti sakolla partion toimesta.”

6.2 Lupavalvonta

Lakimuutoksen vaikutukset lupavalvonnan puolella ovat näkyneet huomattavasti suuremmin, kuin valvonta- ja hälytystoimintasektorin puolella. Lakimuutoksen myötä valvonta- ja hälytystoimintasektorin partiot ovat asiakkaan halutessa voineet hoitaa selvät ja perusmuotoiset rattijuopumukset sakkomenettelyssä. Asian hoitaminen sakkomenettelyssä ei ole varsinaisesti vaikuttanut lupavalvontaan, mutta lakimuutoksen yhteydessä muuttunut menettely ajokieltojen osalta sitäkin enemmän.

Lakimuutoksen myötä poliisin hoidettavaksi tuli kaikkien ajokieltojen käsittely. Rattijuopumuksen osalta tämä tarkoitti sitä, että syyttäjän vahvistettua poliisipartion rikoksesta epäilyille antaman sakon, tulee siitä tieto poliisin järjestelmiin. Poliisipartion sakotustilanteessa antama ohjeistus kirjallisesta vastineesta lähetetään asiakkaalle vielä uudestaan syyttäjältä tulleen vahvistuksen jälkeen. Syyttäjän vahvistuksen jälkeen tieto tulee poliisin Acta-järjestelmään (liite 1, kysymys 1).

Lupavalvontasektorin vastaajan mukaan koko prosessi on lupavalvonnan osalta ollut uutta kaikkien ajokieltoasioiden käsittelyn siirtyminen uusien järjestelmien kanssa poliisin hoidettavaksi (liite 1, kysymys 2.)

Ajokieltojen käsittelyn nopeudesta aikaisempaan verrattuna lupavalvonnan puolelta ei ole käsitystä, sillä käräjäoikeudet hoitivat ajokieltojen käsittelyt ennen lakimuutosta. Lupavalvonnan vastaajan mukaan perusmuotoisten rattijuopumusten osalta ajokiellot ovat ensikertalaisille melko lyhyitä, mutta toisinaan ratkaisun tuloa syyttäjältä joudutaan odottamaan (liite 1, kysymys 4).

Päätös ajokieltoasiasta voidaan antaa vasta, kun syyttäjän on rikosasiassa ratkaisun. Tämä on vastaajan mukaan johtanut siihen, että toisinaan syyttäjän ratkaisua joudutaan odottamaan pidempään, jolloin ajokieltopäätös katsotaan väliaikaisen ajokiellon pituuden vuoksi kokonaan kärsityksi (liite 1, kysymys 4.)

”Hankaluutena hieman on ratkaisujen viivästyminen syyttäjiltä sekä käräjäoikeuksista. Osasta ajokieltoja ratkaisut mm. vakavat piittaamattomuuden liikenneturvallisuuksiin kohtaan kestävät sakon vahvistuksessa monesti yli ajokieltojen. Tällöin joudutaan ajokieltopäätös tekemään ennen kuin ratkaisu on tullut, jotta asiakkaalle ei muodostuisi kohtuuttoman pitkää ajokieltoa viranomaisen toimenpiteiden hitauden johdosta.”

Lupavalvonnan puolella muutokset ovat olleet selkeitä, ja ne ovat lisänneet työmääriä huomattavasti. Asioita on vastaajan mukaan hieman hankaloittanut ratkaisujen viivästyminen syyttäjiltä, jolloin ajokieltopäätöksiä on jouduttu antamaan ratkaisun odottamisen aikana (liite 1, kysymys 5).

6.3 Asiakkaan näkökulma

Poliisin asiakkaan, rattijuopumustapauksissa rikoksesta epäillyn näkökulmasta itse prosessi on muuttunut sujuvammaksi hoidettaessa asia sakkomenettelyssä. Aikaisempaan verrattuna esitutkinta suoritettiin täysimuotoisena, mutta nyt asiakkaan suostuessa sakkomenettelyyn esitutkintatoimenpiteet jäävät yhden kosketuksen periaatteeseen, jossa ensipartio ottaa tarkkuusalkometrissä puhalluskokeet, asiakkaan lausuman tilanteen näin salliessa ja antavat sakon yhteydessä tietoa kirjallisen vastineen antamisesta (liite 1, kysymys 2,3).

”Ehdottomasti helpottaa asiakasta, koska ainakin sakko tulee heti tietoon ja sen voi hoitaa pois.”

Asiakkaan näkökulmasta sakkomenettelyyn soveltuvan rattijuopumuksen hoitaminen on myös siinä mielessä vaivattomampaa, että asiakkaan saatua sakon ja tarvittavat ohjeistukset, ei käyntejä poliisissa tai käräjäoikeudessa tarvita (liite 1, kysymys 3.)

”Asiakas saa heti seuraamuksen eikä jatkotoimia tai käyntejä oikeustalolla tai poliisissa tarvita.”

Myös ajokiellon osalta asia on asiakkaan näkökulmasta helpottunut. Kun asiakas on saanut rattijuopumuksesta sakon, hänen tulee halutessaan antaa kirjallinen vastine rattijuopumustapaukseen liittyen, joka huomioidaan ajokieltoa käsiteltäessä. Kirjallisen vastineen antaminen ei ole pakollista, mutta tällöin ei ole mitään perusteita ajokiellon pituuden lieventämiseksi. Lisäksi hän voi soveltuessaan ja halutessaan hakea alkoholilla valvottua ajo-oikeutta. Syyttäjän vahvistettua poliisin asiakkaalle antaman sakon, päätös poliisin määräämästä määräaikaisesta ajokiellosta tulee asiakkaalle (liite 1, kysymys 3).

6.4 Syyttäjä

Poliisihenkilöstölle suoritettujen haastatteluiden lisäksi haastattelin yhtä Rauman ja Porin alueella toimivaa aluesyyttäjää kyselylomakkeen avulla (liite 2). Kyselylomake on melkein sama, kuin poliisihenkilöstölle suoritetuissa haastatteluissa, mutta muutin joidenkin kysymysten muotoa syyttäjän näkökulmaa ajatellen.

Haastatteleman aluesyyttäjän mukaan lakimuutoksen vaikutukset ovat koskeneet nopean menettelyn kautta hoidettuja rattijuopumuksia. Vastaaja itse kertoo hoitaneen viime aikoina sellaisia rattijuopumuksia, jotka ovat sisältäneet joko jonkin asteisen kiiston tai jälkinauttimisväitteen, eikä tämän vuoksi tiedä tarkkaan kuinka paljon lakimuutos on vaikuttanut nopean menettelyn juttumääriin (liite 2, kysymys 1).

Vastaajan mukaan rattijuopumusten lisäksi syyttäjiä työllistää yhä enemmän huumerrattijuopumukset. Hänen mielestään joissain tapauksissa myös niiden siirtäminen sakkomenettelyn piiriin voisi olla asia, joka keventäisi syyttäjien työtaakkaa.

Huumerattijuopumukset soveltuisivat rangaistusmaksiminsa (6kk) puolesta, mutta ne sisältävät alkoholirattijuopumuksiin verrattuna enemmän näytöllistä harkintaa (liite 2, kysymys1).

Aluesyyttäjiille lakimuutos on näkynyt selkeimmin ajokieltojen osalta niiden siirryttyä kokonaan poliisin hoidettaviksi (liite 2, kysymys 2).

”Ajokielto on nyt poliisilla. Muutos näkyy syyttäjän työssä keskeisesti tässä.”

Ajokieltojen osalta syyttäjien tulisi vastaajan mukaan huolehtia siitä, ettei ajokielto muodostu liian pitkäksi jutun ollessa syyttäjän pöydällä, eikä poliisin (liite 2, kysymys 2).

”Tässähän ei ole mitään vikaa, koska syyttäjän tulisi joka tapauksessa huolehtia siitä, että ajokielto ei muodostu liian pitkäksi siitä syystä, että juttu on syyttäjän pöydällä.”

Koska en saanut aluesyyttäjän vastauksista esille kaikkia niitä seikkoja, joita toivoin pystyväni selvittämään syyttäjän näkökulmaa ajatellen, tukeudun seuraavassa kohdassa paikallislehden julkaisemaan uutisartikkeliin syyttäjän, poliisin ja ajokieltojen osalta.

Satakunnan Kansa – niminen Lounais-Suomessa ja varsinkin Satakunnassa vaikuttava paikallislehti julkaisi 21.12.2019 artikkelin ”Poliisi määrää nykyään kaikki ajokiellot – muutoksen piti sujuvoittaa, mutta päätöksissä kestää entistä kauemman” (Satakunnan Kansa 21.12.2019). Anne Nikan kirjottamassa lehtiartikkelissa lakimuutoksen tuoma uudistus piti nopeuttaa ajokieltojen käsittelyä, mutta niin ei ole tapahtunut, koska ajokielto voidaan määrätä vasta kun syyttäjä on antanut asiassa ratkaisun. Satakunnan Kansan lehtiartikkeliin haastatteleman poliisihallituksen ylitarkastaja Iina Hyvärisen mukaan syyttäjien ratkaisut rikosasioissa kestävät, jotka vaikuttavat ajokieltojen käsittelyn nopeuteen (Satakunnan Kansa 21.12.2019.)

7. POHDINTA

Opinnäytetyössä pyrin tuomaan esille asioita, joita sakkomenettelyyn liittyvät lakimuutokset ovat tuoneet ja tarkastella niiden vaikutuksia Rauman poliisissa. Mielestäni teemahaastattelun avulla saamani aineisto toi näitä lakimuutoksen mukana tuomia muutoksia hyvin valvonta- ja hälytystoimintasektorin, lupavalvontasektorin, poliisin asiakkaan ja syyttäjän näkökulmasta katsottuna.

Valvonta- ja hälytystoimintasektorilla tulokset olivat teemahaastatteluiden mukaan selvästi vähentäneet toisaalta yksittäisen poliisipartion toimenpiteitä asiaa käsiteltäessä sakkomenettelyssä, mutta lisännyt kerrottavien ja huomioitavien asioiden määrää itse sakkolomaketta täytettäessä. Lakimuutos koettiin helpottavan sekä kenttäpoliisin, että tutkijan työtä perusmuotoisten rattijuopumusten osalta.

Haastattelussa yksi valvonta- ja hälytystoimintasektorin vastaajista ilmaisi asian myös niin, että koki lakimuutoksen tuoneen poliisin vastuuta vieläkin korkeammaksi, sillä vaikka toimenpiteiden suhteen rattijuopumuksen käsittely kevenikin, lisäsi se toisaalta erilaisten asioiden huomioimista ja infoamista asiakkaan näkökulmaa ajatellen.

Mielestäni lakimuutoksen tuomat vaikutukset ovat olleet suurimpia lupavalvonnan puolella ja tätä tuki myös lupavalvontasektorin poliisihenkilöltä saamani vastaukset.

Lakimuutoksen myötä lupavalvontasektorin hoidettavaksi tuli kaikki ajokieltoasiat poliisiin siirtyessä ainoaksi ajokieltoviranomaiseksi. Vaikka eri käytännöt rattijuopumusten hoitamiseen valvonta- ja hälytyssektorin partioiden osalta ovat muuttuneet, on suurimmat muutokset olleet juurikin lupavalvonnan puolella, jonka myös selittää lupavalvonnan henkilöstön lisäys ja ajokieltoasioiden täysipainoisen hoitamisen vaikutukset henkilötyövuosien määrässä tarkasteltuna.

Osa valvonta- ja hälytystoimintasektorin vastaajista ilmaisi haastatteluissa ajatuksia myös siitä, että voitaisiinko mahdollisesti samaa käytäntöä tulevaisuudessa hyödyntää selvissä huumerattijuopumuksissa. Vastaajat ymmärsivät kuitenkin sen, että vaikka poliisipartio saisikin drugwipe – huumepestinäytteenä todettua kuljettajan olevan huumausaineiden vaikutuksen alaisena, vaatisi se silti verikokeen ottamista, jonka avulla huumausaineen pitoisuudet kuljettajan verestä saataisiin selvitettyä.

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, johon saatu aineisto perustuu teemahaastatteluihin vastanneiden henkilöiden kokemuksiin tutkittavasta asiasta. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuu sen vuoksi myös näiden kokemusmaailmojen yhteneväisyyteen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden kriteerinä toimii yleensä tutkija itse, jonka vuoksi perinteisenä ymmärretyt validiteetti ja reliabiliteetti eivät sovellu kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden perusteiksi (Eskola, Jari & Suoranta, Juha. Johdatus laadulliseen tutkimukseen, arviointi luotettavuutena).

Eettisyys on huomioitu opinnäytetyössä erottelemalla oma teksti ja lainattu teksti asianmukaisia lähdeviittauksia käyttäen. Lisäksi eettisyys on huomioitu rehellisyytenä työn aikana ja tutkimustuloksia esiteltäessä. Vastaajien osalta eettisyydestä ja rehellisyydestä on pidetty huolta siten, että vastauksia käsiteltiin anonyymisti. Opinnäytetyössä käytetyt kuvat ovat tekijänoikeuksiltaan jaettu Creative Commons – kuvia.

LÄHTEET

Ajokorttilaki 3§:n 1 momentti, 1 kohta (386/2011)

Ajokorttilaki 64§ (368/2011), 30.1.2018/96

Ajokorttilaki 64§ (386/2011), 28.12.2012/1081 (kumottu)

Ajokorttilaki 66§ (386/2011)

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino (elektroninen aineisto)

Asetus päiväsakon rahamäärästä 21.5.1999/609

Esitutkintalaki 3:14§, 22.7.2011/805

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino (elektroninen aineisto)

Hallituksen esitys (HE) 103/2017

Jokela, Antti 2018. Rikosprosessioikeus. Helsinki: Alma Talent Oy

Kananen, Jorma 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. (Kurssikirja)

Kiiski, Kimmo 2010. Poliisiko tuomariksi? Oikeus 2/2010

Laki sakon ja rikesakon määräämisestä (754/2010)

Liikenneturva – Rattijuopumuksen tilastokatsaus 17.1.2020

Löytty, Marita, Trafi 2015. Alkoholirattijuopumus tieliikenteessä. Helsinki. Trafín julkaisuja.

Metsämuuronen, Jari. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4.

Oikeusministeriö, Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan tiedote 250/2019, 15.5.2019

Poliisihallitus - Käsikirja rangaistusten määräämiseksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain mukaisessa sakkomenettelyssä

Rikoslaki 23 luku, 19.12.1889/39

Saari, Jari, Opinnäytetyö (11/2017). Rangaistusvaatimuksesta sakkomääräykseen – Poliisi tuomarina. Sakkomenettelyn opetus poliisin (AMK) – tutkinnossa.

Satakunnan Kansa 21.12.2019 - Poliisi määrää nykyään kaikki ajokiellot – Muutoksen piti sujuvoittaa, mutta päätöksissä kestää entistä kauemman

LIITTEET

LIITE 1

Miikka Jokitalo

20174A

KYSELYLOMAKE - POLIISIHENKILÖT

Olen tekemässä opinnäytetyötä aiheena ”Rattijuopumus osana sakkomenettelyä ja sen vaikutukset Rauman poliisissa”. 1.6.2019 voimaantullut laki (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 754/2010) mahdollisti perusmuotoisten rattijuopumusten käsittelyn sakkomenettelyssä. Kyselyn tarkoituksena on saada tietoa lakimuutoksen vaikutuksista Rauman poliisissa. Kyselyn vastauksista koostetaan tietoa opinnäytetyöhön, joten vastaa harkiten ja rauhassa.

Ennen kuin aloitat kyselyyn vastaamisen, merkitse rastilla oma sektorisi. Älä kirjoita nimeäsi.

L () Lupavalvonta, VHT () Valvonta- ja hälytystoiminta, RT () Rikostorjunta.

1. Miten 1.6.2019 tullut lakimuutos rattijuopumuksen ja sakkomenettelyn osalta on näkynyt työssäsi?

2. Onko lakimuutos vähentänyt tai lisännyt rattijuopumukseen liittyviä toimenpiteitä, jos on niin miten?

3. Koetko lakimuutoksen helpottavan poliisin asiakasta rattijuopumuksen käsittelyä silmällä pitäen?

4. Onko ajokieltojen käsittely nopeutunut lakimuutoksen myötä, jos on niin miten?

5. Vapaa sana. Onko muutos ollut hyvä? Pitäisikö jotakin muuttaa?

Miikka Jokitalo

20174A

KYSELYLOMAKE – ALUSYYTTÄJÄ

Olen tekemässä opinnäytetyötä aiheena ”Rattijuopumus osana sakkomenettelyä ja sen vaikutukset Rauman poliisissa”.

1.6.2019 voimaantullut laki (Laki sakon ja rikesakon määräämisestä 754/2010) mahdollisti perusmuotoisten rattijuopumusten käsittelyn sakkomenettelyssä. Kyselyn tarkoituksena on saada tietoa lakimuutoksen vaikutuksista Rauman poliisissa. Kyselyn vastaukset käsitellään anonyymisti, ja niitä käytetään opinnäytetyön aineistona.

- 1. Miten 1.6.2019 tullut lakimuutos rattijuopumuksen ja sakkomenettelyn osalta on näkynyt työssäsi?**
- 2. Onko lakimuutos vähentänyt tai lisännyt rattijuopumuksen oikeusprosessiin liittyviä toimenpiteitä, jos on niin miten?**
- 3. Koetko lakimuutoksen helpottavan poliisin asiakasta rattijuopumuksen oikeusprosessin käsittelyä silmällä pitäen?**
- 4. Onko ajokieltojen käsittely (rikosasian vahvistus) nopeutunut lakimuutoksen myötä, jos on niin miten?**
- 5. Vapaa sana. Onko muutos ollut hyvä? Pitäisikö jotakin muuttaa?**